מחגה ומ"ד כל החדש כולו אסור מחדשה ומ"ד כל השבת כולה אסור משבתה אמר רבא הלכה כרשב"ג ואמר רבא הלכה כרבי מאיר ותרוייהו לקולא וצריכא דאי אשמועינן הלכה כר' מאיר הוה אמינא אפי' מר"ח קמ"ל הלכה כרשב"ג ואי אשמועינן הלכה כרשב"ג הוה אמינא אפילו לאחריו קמ"ל הלכה כרבי מאיר: ערב תשעה באב לא יאכל אדם ב' תבשילין כו': אמר רב יהודה לא שנו אלא משש שעות ולמעלה אבל משש שעות ולמטה מותר ואמר רב יהודה לא שנו אלא בסעודה המפסיק בה אבל בסעודה שאינו מפסיק בה מותר [א] ותרוייהו לקולא וצריכא דאי אשמעינן בסעודה המפסיק בה הוה אמינא אפי' משש שעות ולמטה קמ"ל משש שעות ולמעלה ואי אשמעינן משש שעות ולמעלה הוה אמינא אפי' בסעודה שאינו מפסיק בה קמ"ל בסעודה המפסיק בה תניא כלישנא קמא תניא בתרא תניא כלישנא בתרא הסועד ערב תשעה באב אם עתיד לסעוד סעודה אחרת מותר לאכול בשר ולשתות יין ואם לאו אסור לאכול בשר ולשתות יין תניא כלישנא קמא ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין לא יאכל בשר ולא ישתה יין רבן שמעון בן גמליאל אומר ישנה אמר רבי יהודה ביצד משנה אם היה רגיל לאכול שני תבשילין יאכל מין אחד ואם היה רגיל לסעוד בעשרה בני אדם סועד בחמשה היה רגיל לשתות עשרה כוסות שותה חמשה כוסות במה דברים אמורים משש שעות ולמעלה אבל משש שעות ולמטה מותר תניא אידך ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין לא יאכל בשר ולא ישתה יין דברי ר"מ וחכ"א ישנה וממעט בבשר וביין ביצד ממעט אם היה רגיל לאכול ליטרא בשר יאכל חצי ליטרא היה רגיל לשתות לוג יין ישתה חצי לוג יין ואם אינו רגיל כל עיקר אסור רשב"ג אומר אם היה רגיל לאכול צנון או מליח אחר סעודתו הרשות בידו תנא באב משום גילוי. כדמפרש ואזיל דבלפניו מוקי הלכה כר"מ דלפניו ולא לתמרי ובחותמו שבת מבל קודם לותמו שבת מפילו לפניו מותר: **הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.** דתין ליסור נוהג בחותמו שבת: **תרוייהו לקולא.** כלומר תרוייהו כדר"מ דתמר מר"ח ועד התענית וכרשב"ג דתמר אינו אסור אלא מחצות ולמעלה [עד] התענית מותר מהלכה כר"מ דתמר דתינו אסור אלא משש שעות ולמעלה ובחותמו שבת מפילו לפניו מותר: **משש שעות ולמעלה.** כלפי השחר: **המפסיק בה.** דסוב אינו אוכל עוד מחותמו שעודה שעודה ואילך: **ה"ג כילד ישנה ג' י' יהודה אם הוא רגיל כו': בעשרה.** שהיו סועדין עמו לכבודו: **וחכ"א ישנה.** מאחי תבשילין קיימי (ג) בשר ויין ימעטו: **מליח.** דג או בשר מליח דתין בו טעם כל כך אחר שאחה שלחה ימים בחלקמן (ג) כשלמים והגותר מבשר זבח השלמים וגו' (ויקרא ז) טפי לא מאכחן דמקרי בשר: **כל שהוא משום ט' נחש.** כגון שעודה המפסיק בה: **כל שאינו משום ט"ב.** כגון שעודה המפסיק בה בתענית צבור אי נמי שעודה שאינו מפסיק בה: **ה"ג ר' ישמעאל בר' יוסי אומר משום אחי מבר נרחוץ** ולא גרסינן בשר. כלומר אפי' בשעת שעודה המפסיק מותר לרחוץ הואיל ומותר לאכול: **אסור בשלישה ובשפים.** הני אין נוהגין בחבל דקא חשיב נמי איסורים שנוהגין בו לבד מהני דנהיגי בחבל רחילה סיכה ועשילה כו': **ואסור לקרוס בשורה כו'.** דכתיב בהו (ג) משמחי לב (ג): **במקום שאינו רגיל לקרוס.** דכיון דלא ידע אית ליה לערת: **עד כמה.** הוי בשר גמור דלא הוי בשר מליח כל זמן שהוא כשלמים דלא שהה בחלחו אלא שני ימים ולילה אחד כזמן אכילת שלמים. ולהכי נקט כשלמים דבזמן אכילת שלמים (ויקרא ז) מכחן דמקרי בשר דכתיב והגותר מבשר זבח השלמים וגו' טפי לא מאכחן דמקרי בשר שהטעם נפסל לאחרי ג' וג' ימים: **יין מגמו.** חדם ומתוק ואינו טוב כיין ישן ומשכחל ומזיק: **סופח.** רומתח: **אין בו משום גילוי.** שאין נחם שומהו כי יבבח מרחיחתו כי אם חלש ואין בו כח להגלות: **כל** כל זמן שהוא אסור מפני שהוא כשלמים ואכילתן שני ימים ולילה אחד, עדיין בלחלחותו הוא ולא אקרי מליח ומשמח את האדם (דברים כז) וחזחת שלמים ואכלת שם הוא, אבל בתר הכי הוי מליח ומלח ומלוח טעמו במלחו (סנהדרין ע.). **כל זמן שהוא תוסס.** שהוא נוטך בגרון מחמת שהוא מחמיץ (שם). **יין תוסס.** יין חדש מגיחו עד שהוא מחמיץ להיות יין קרי ליה תוסס (ע"ז ל:).

ערב ט"ב לא יאכל אדם ב' תבשילין. פירוש ב' מבשילין כ"ל בשחי קדירות בגון שקורין העוסס אלנו ב' מיניס שקורין מייסו"ן אבל אין לאסור לאחול מבשיל שעושין מבלניס ומגבינה ומבילים לשע"ג דאין רגילין העוסס לאחול בלניס חיין כלאחר בעירובין (ד' טו.) אבל בגל בגל והשניס ומח וכו' שקשין לכל גופו של אדם כאבנות שע"כ מאחר שאין עושין מהס מבשיל בעלמו אס לא ישימו (ד) או שומן או שוס דבר שנותן בהס טעם אינו קרוי מבשיל כדי לאסור השניס שאשיטין עמהס אבל מן גבינה המבושל בקדירה אין מאשע לאחול לכל דבר שהוא נאסל כמו שהוא מי כמו אלב כמו גבינה כמו מפוחיס אין בהס טורח בשול כלל וכלל: **ואם** היה רגיל **לסעוד בעשרה יסעוד בחמשה.** לריך למעט בכבודו: **ואע"ג** דקאמר הש"ס דבשר מליח מותר כל זמן שאינו בשלמים. כלומר שעבר יותר מג' ימים משחיטתו אפ"ה לריך לאחול בשר אפי' מליח מדלא אשכחן דשרי אלא בשלמים בן שני ימים ולילה אחד, כדאחיב ביום זבחכם יאכל ומאחרת וגו', אינו קרוי בשר אלא מליח. ויין חוסס נמי, כגון שנשחט בחוך ג' ימים מותר, שאינו עדיין יין. **אמר רב יהודה אמר רב לא שנו [לא] יאכל בשר ולא ישתה יין בערב** ט' באב, משעה שיעברו שש שעות מן היום, כגון שקבע סעודתו משעה שביעית ולמעלה, והני מילי בסעודה שהוא מפסיק בה, כלומר בתענית, אבל אם בדעתו לוכל עדיין פעם אחרת, או קודם שעה ששית מותר. ג) (מתשחא מיבררי) הני מילי פשוטות הן. **רבן שמעון בן גמליאל אומר אם היה רגיל [לאכול] אחר סעודתו צנון או מלח הרשות בידו. תנו רבנן כל שהוא משום תשעה באב אסור לאכול בשר ולשתות יין ואסור לרחוץ.** ג) משעה שאסור לאכול אסור לרחוץ. ואע"ג דתניא נוהג אבל עד התענית, ואמרינן הלכתא אסור לרחוץ כל גופו בין בחמין בין בצונן כל שבעה, אבל פניו ידיו ורגליו בחמין אסור בצונן מותר, הא גרסינן בפסחים פרק מקום שנהגו אין [בין] ט' באב ליום הכיפורים [כו', מסייע] ליה לר' אלעזר דאמר אסור לאדם שיושיט אצבעו במים בט' באב כדרך שאסור ביום הכיפורים. אע"ג דמותבינן עליה, הא משני רב פפא חמורי קתני. וגרסינן בפרק יום הכפורים מטפחת היה לו לר' יהושע בן לוי, בן[ערב] יום הכיפורים מקנח בו ידיו ורגליו, למחר מעבירה על גב עיניו ואינו חושש, ערב ט' באב שורה במים ועושה כמין כלים נגובין, למחר מעביר על גב עיניו ואינו חושש. [ש"מ] מהני כולהו דרחיצת פניו ידיו ורגליו בט' באב אפילו בצונן אסור, אלא אם היו מטונפות. **תנו רבנן כל מצות הנוהגות באבל נוהגות בט' באב אסור ברחיצה ובנ(ו)סיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה.** שלח רב ז) הגאון בלשון הזה, יהא [בנ]דוי כל מי שעושה אחת מכל אילו בט' באב כל היום. וא' לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים ולשנות במשנה בתלמוד כו'. ח) (ר' יהודה אומר) [ו]אינו קורא אלא במקום שאינו רגיל לקרות, מפני שצער הוא לו. וקורא באיוב ובקינות, פי' איכה, **ובדברים הרעים שבירמיה, ותינוקות של בית רבן בטילים. משום שנאמר** פקודי ה' ישרים משמחי לב. **תניא יין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו שלשה ימים.** לפיכך בערב ט' באב מותר.

ז) [ל"ל וכרמיה וכסיכה ועי' כב"ק ד' וכרמ"ם פלג גרסי' בחלכות], ב) [גירס' הכי"ק ס אינן בעלין בו דברי ר"מ כ' יהודה אומר פף אינו קורע בחקום וכו' ותינוקות של בית רבן בטילין בו משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב ועי"ע טור ס"ח ס"ר ס"ס חקנד], ג) [בהלדרין ע.], ד) [ל"ל שהוא כ"ע בהלדרין ע. וכן בפרש"י דהכא ובהמה], ה) [בהלדרין ע. ע"ש ל:], ו) [ויקרא ז,ו] [ויקרא ז,ו ל"ל מבשר הזבח], ח) [בהלים ס:], ט) [ל"ל ואם הלכה כאבל ומבשר], י) [עי' ב"ר פ"ח ס' חקנת מה שחמה על דברי חוס' חלן],

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה וחכ"א ישנה אחאי חבשילין קיימי אבל בשר ויין: (ב) ד"ה חליח כו' כלקמן סס"ד והשחר נחחק: (ג) ד"ה ואסור לקרוס כו' משמחי לב כמקום שהוא רגיל סס"ד: (ד) חוס' ד"ה ערב כו' אס לא ישימו בו שומן או:

הגהות הגר"א

(א) גמרא כל שעה שחותר לאכול (בשר) חז"מ (וכן פחקן רש"י וכן בחוספחא ליחא): [ב] שם ותינוקות של ב"ש אינן בטלין ר' יהודה כו'. כ"ל (וכ"ה בב"ח וכ"ש וכ"ע וגירסתם בח"ק דברי ר"מ וכ"ל דהפוסקים שפסקו כר' יהודה): [ג] חוס' ד"ה ותרוייהו. (אבל היכא כו' עד טוהש השבח) חז"מ (וכבר חמה הב"י ע"ז):

מוסף רש"י

כל זמן שהוא בשלמים. שלא עבר עליו זמן אכילת שלמים, שני ימים ולילה אחד, עדיין בלחלחותו הוא ולא אקרי מליח ומשמח את האדם ואכלת שם הוא, אבל כבר עבר זמן אכילתן ונתלף טעמו במלחו (סנהדרין ע.). **כל זמן שהוא תוסס.** שהוא נוטך בגרון מחמת שהוא מחמיץ (שם). **יין תוסס.** יין חדש מגיחו עד שהוא מחמיץ להיות יין קרי ליה תוסס (ע"ז ל:).

רבינו גרשום

מחגה. מה חגה ח' ימים, אף מיעוט שמחה ח' ימים. ותרוייהו לקולא. הלכה כר"מ דאמר אין אסור אלא עד התענית, והלכה כרשב"ג דאין אסור אלא אותה שבת, והוא שלפני ט' באב. **בסעודה המפסיק,** סעודה אחרונה שמקבל עליו תענית. **אבל בסעודה שאין מפסיק.** כגון סעודה שאוכל קודם לכן, שעדיין יאכל אחריה. **כל שהוא משום ת"ב.** היינו ט' באב עצמו, כל שאינו משום ת"ב, שאר תעניות. **קורא הוא במקום שאינו רגיל לקרות.** לפי שמצטער. **כל זמן שהוא בשלמים.** שני ימים ולילה אחד, אינו אוכל בערב ת"ב, אבל אחר כן אוכל, שבטל מתורת בשר.

תורה אור השלם

1. פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם:
תהלים יט ט

רבינו חננאל

ואסיקנא, הלכתא (כר' יוחנן) כרב שמעון בן גמליאל דאמר אינו נוהג אלא אותה שבת בלבד שחל ט' באב להיות בתוכה, והלכתא כר' מאיר דאמר עד התענית, אבל לאחר התענית שאר